NOUL COD CIVIL
COMENTAT ŞI ADNOTAT

Despre familie
Art. 258-534

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
OPRESCU, MIHAELA ADRIANA
Noul Cod civil comentat şi adnotat: Despre familie, art. 258-534 /
Mihaela Adriana Oprescu, Mugurel Marius Oprescu ; coord.: Marius Şcheaua. -
Bucureşti: Rosetti International ; Cluj-Napoca: Editura
Fundaţiei pentru Studii Europene, 2015
Bibliogr.
Index
ISBN 978-973-8270-68-8
ISBN 978-606-526-195-2

I. Oprescu, Mugurel Marius
II. Şcheaua, Marius (coord.)

347(498)

Copyright © 2015 Editura ROSETTI International

NOUL COD CIVIL COMENTAT ŞI ADNOTAT. DESPRE FAMILIE ART. 258-534

Toate drepturile asupra prezentei ediţii sunt rezervate
Editurii ROSETTI International. Drepturile de distribuţie aparţin în exclusivitate Editurii ROSETTI International.

Redactor: Marian Florescu
Tehnoredactor: Carmen Dumitrescu

Editura ROSETTI INTERNATIONAL
Bucureşti, Str. Ion Brezoianu nr. 9, ap. 6, sector 5
cod poştal: 050022
tel.: +04 021 314 77 81; 0726 178 175; 0724 305 413
fax: 031 814 81 83
e-mail: distributie@editurarosetti.ro
www.editurarosetti.ro

Mugurel Marius Oprescu
judecător dr.

Mihaela Adriana Oprescu
lector univ. dr.

coordonator
Marius Şcheaua
avocat

NOUL COD CIVIL

COMENTAT ŞI ADNOTAT

Despre familie
Art. 258-534

ABREVIERI

C. Ap.	Curtea de Apel
CDFUE	Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului/Convenţia Europeană a Drepturilor Omului
CSJ	Curtea Supremă de Justiţie
D.	Decretul
dec.	Decizia
H.G.	Hotărârea Guvernului
ÎCCJ	Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie
Jud.	Judecătoria
L.	Legea
M. Of.	Monitorul Oficial, Partea I
NCC	Noul Cod civil (Legea nr. 287/2009)
NCP	Noul Cod penal (Legea nr. 286/2009)
NCPC	Noul Cod de procedură civilă (Legea nr. 134/2010)
NCPP	Noul Cod de procedură penală (Legea nr. 135/2010)
O.G.	Ordonanţa Guvernului
O.U.G.	Ordonanţa de urgenţă a Guvernului
Regl. ant.	Reglementarea anterioară
R.N.N.R.M.	Registrul Naţional Notarial al Regimurilor Matrimoniale
s.	secţia
sent.	sentinţa
Trib.	Tribunalul
TS	Tribunalul Suprem

Nota editorului: La elaborarea prezentei lucrări au fost utilizate şi următoarele surse online:

A)
– www.ccr.ro
– www.csj.ro
– www.csm1906.ro
– www.cab1864.ro
– www.curteadeapelcluj.ro
– www.dbrosetti.ro
– www.eurolex.ro
– www.ier.ro
– www.pandectelesaptamanale.ro

B)
www.portal.just.ro
– Buletinul jurisprudenţei, 2013, 2014, Curtea de Apel Bacău
– Buletinul jurisprudenţei, 2013, 2014, Curtea de Apel Ploieşti
– Jurisprudenţă - Decizii relevante, 2011-2014, Curtea de Apel Cluj
– Jurisprudenţă - Decizii relevante, 2011-2014, Curtea de Apel Constanţa
– Jurisprudenţă - Decizii relevante, 2013, 2014, Curtea de Apel Galaţi
– Jurisprudenţă - Decizii relevante, 2014, Curtea de Apel Iaşi
– Jurisprudenţă - Decizii relevante, 2013, 2014, Curtea de Apel Piteşti
– Jurisprudenţă - Decizii relevante, 2014, Curtea de Apel Timişoara
– Jurisprudenţa Curţii de Apel Târgu Mureş

Nota redacţiei: Prezenta lucrare este actualizată la data de 15 iunie 2015.

CUVÂNT ÎNAINTE

Cu altă ocazie[1], mă arătam foarte critic în privința abrogării integrale a Codului civil de la 1864, replică fidelă a Codului civil francez de la 1804 (Codul Napoleon), și a înlocuirii sale cu o legiuire în totalitate nouă. Fără a nega *îmbătrânirea* unora dintre dispozițiile vechiului cod și, deci, necesitatea modernizării sale, prin modificarea unor dispoziții sau introducerea unora noi, criticam la acel moment ideea în sine a adoptării unui cod nou, momentul ales și maniera în care a fost făcută adoptarea, prin asumarea răspunderii de către guvern, fără o dezbatere autentică (cea parlamentară, prin ipoteză, a lipsit, iar cea cu societatea civilă a fost formală, fără intenția reală de a ține cont de criticile și de sugestiile acesteia); un act ce a constituit expresia unui teribil orgoliu din partea celor implicați într-un fel sau altul (atât din partea fostului președinte al României –cu certe tendințe autoritare – cât și din cea a unor membrii ai comisiei (comisiilor) de redactare a proiectului).

Cred în continuare în cele afirmate atunci. Cu mai multă umilință[2] s-ar fi obținut un rezultat mai bun, adică o reglementare în care dispozițiile criticabile să fie mai puțin abundente. Totuși, codul a fost adoptat și a intrat în vigoare. Este o realitate. La aproape patru ani de la momentul intrării în vigoare, nici lamentările, nici vituperațiile sterile nu își mai au rostul.

În momentul actual lucrurile trebuie privite mai nuanțat. Dacă este adevărat că noul cod ar fi putut fi mai bun, nu este mai puțin adevărat că el putea fi și mai rău. Să privim jumătatea plină a paharului.

Apoi, nu trebuie să omitem că și vechiul cod era departe de a fi perfect, conținând numeroase dispoziții inadecvate: unele fiind defectuoase încă de la momentul adoptării sale, altele devenind astfel ca urmare a schimbării realităților sociale față de situația existentă în 1804 sau 1864. Marea sa calitate a fost, însă, *adaptabilitatea.*

Sau poate adaptabilitatea vechiului cod (Napoleon și cel român de la 1864) a ținut mai puțin de calitățile intrinseci ale textului și mai mult de gândirea excelenților juriști (teoreticieni și practicieni) care au avut a se pronunța asupra dispozițiilor sale? Orice lege este imperfectă, într-o măsură mai mică sau mai mare. Așa încât, mi se pare mult mai importantă preocuparea pentru o interpretare ingenioasă a unui text de lege, o interpretare făcută în spiritul reglementării, care de multe ori poate suplini cu succes lacunele acesteia, decât așteptarea(de multe ori în van) de a primi, din partea statului o reglementare care să se apropie cât mai mult de o iluzorie perfecțiune. Sigur că interpretul poate ajunge uneori la concluzia că numai o intervenție a legiuitorului poate clarifica cu adevărat o problemă și atunci are datoria să o spună răspicat. Dar mecanismul juridic trebuie să funcționeze în continuare, neputându-se opri pentru a aștepta intervenția puterii legislative, intervenție ce se produce de multe ori cu

---

[1] *Răspunderea părinților pentru fapta copiilor lor minori în reglementarea Noului Cod civil român*, în *Pandectele Săptămânale* nr. 23/2011, p. 2-4.

[2] Ph. Malaurie, *L humilite et le droit*, în *Melanges en l honneur de Philippe de Tourneau*, Ed. Dalloz, p. 725-745.

întârziere. Practica judecătorească, ajutată de o doctrină matură și situată la un nivel științific satisfăcător, trebuie să suplinească lacunele legii.

Lucrarea al cărei prim volum vede astăzi lumina tiparului (să îmi fie iertată utilizarea acestui încântător clișeu!) încearcă să se înscrie în ansamblul eforturilor pentru o justă interpretare a noului Cod civil, pentru așezarea acestuia pe făgașul corect. Ceea ce am încercat să facem în primul rând a fost *să problematizăm.* Identificarea problemelor pe care le ridică diferitele texte ce compun actualul Cod civil al României sau pe care ar putea să le ridice mi se pare a fi aspectul cel mai important. Desigur că autorii au încercat, de fiecare dată, să ofere și soluții de rezolvare a problemelor identificate. Sunt, însă, numai *soluții posibile.* Cu atât mai bine dacă după ei vor veni alții care vor propune şi alte soluţii.

Sigur că noul Cod civil nu a apărut nici pe un teren gol și nici nu este o creație originală, autorii proiectului folosind drept model, așa cum este normal, alte reglementări, autohtone sau străine. Mai mult, din 2007 România este obligată să țină cont de noul context în care evoluează: cel al Uniunii Europene. În comentariile noastre am încercat să avem în vedere toate aceste aspecte: am prezentat normele în evoluția lor și comparativ cu textele care le-au servit drept model sau cu cele pe care le-au înlocuit.

Lucrarea se adresează, desigur, tuturor categoriilor de juriști. Un gând aparte am, însă, pentru membrii corpului judecătoresc, dat fiind rolul aparte pe care îl au în interpretarea unui text de lege: ei sunt cei care au puterea de a tranșa.

„Există judecători la Berlin" sunt vorbele cu care morarul nedreptățit i s-ar fi adresat lui Frederic cel Mare[1]. Chiar dacă întâmplarea este o legendă, importantă este ideea în sine. Noi, din păcate, suntem încă departe de o atare situație. Nu avem – nici eu și nici membrii colectivului de autori – orgoliul de a ne aștepta ca judecătorii „să învețe" de la noi. Am fi, însă, extrem de mulțumiți dacă prezenta lucrare i-ar pune pe gânduri. Și dacă i-ar ajuta să își îndeplinească misiunea cu mai multă umilință, adică, așa cum spunea profesorul Malaurie (v. op. citată mai sus), să nu se situeze nici deasupra și nici *dedesubtul* a ceea ce trebuie să fie poziția lor.

Noutatea prezentei lucrări constă în faptul că analiza este făcută pe materii, volumele fiind structurate conform disciplinelor de studiu al dreptului civil în facultăţile din România (şi din Franţa, de altfel): dreptul familiei, introducere în dreptul civil şi persoanele, obligaţiile, bunurile (sau drepturile reale), moştenirea, etc. În cadrul fiecărui volum, comentariile sunt în ordinea numerică a articolelor, aşa încât lucrarea păstrează caracterul unei „legi comentate pe articole". Sperăm să fie agreată această modalitate de tratare a materiei, ea asigurând, în opinia mea, o mai lesnicioasă corelare cu tratatele şi cursurile de drept civil.

Marius Şcheaua

[1] L. Boia, *Tragedia Germaniei*, Ed. Humanitas, 2010, p. 23.

TABLA DE MATERII

Art.

CARTEA A II-A. DESPRE FAMILIE....258-534
Titlul I. Dispoziţii generale 258-265
Titlul II. Căsătoria.... 266-404
Capitolul I. Logodna 266-270
Capitolul II. Încheierea căsătoriei 271-289
Secţiunea 1. Condiţiile de fond pentru încheierea căsătoriei.... 271-277
Secţiunea a 2-a. Formalităţile pentru încheierea căsătoriei.... 278-289
Capitolul III. Formalităţi ulterioare încheierii căsătoriei.... 290-292
Capitolul IV. Nulitatea căsătoriei 293-306
Secţiunea 1. Nulitatea absolută a căsătoriei.... 293-296
Secţiunea a 2-a. Nulitatea relativă a căsătoriei 297-303
Secţiunea a 3-a. Efectele nulităţii căsătoriei 304-306
Capitolul V. Drepturile şi îndatoririle personale ale soţilor....307-311
Capitolul VI. Drepturile şi obligaţiile patrimoniale ale soţilor.... 312-372
Secţiunea 1. Dispoziţii comune.... 312-338
§1. Despre regimul matrimonial în general....312-320
§2. Locuinţa familiei....321-324
§3. Cheltuielile căsătoriei....325-328
§4. Alegerea regimului matrimonial 329-338
Secţiunea a 2-a. Regimul comunităţii legale.... 339-359
Secţiunea a 3-a. Regimul separaţiei de bunuri.... 360-365
Secţiunea a 4-a. Regimul comunităţii convenţionale 366-368
Secţiunea a 5-a. Modificarea regimului matrimonial.... 369-372
§1. Modificarea convenţională 369
§2. Modificarea judiciară 370-372
Capitolul VII. Desfacerea căsătoriei 373-404
Secţiunea 1. Cazurile de divorţ.... 373-381
§1. Dispoziţii generale 373
§2. Divorţul prin acordul soţilor pe cale judiciară 374
§3. Divorţul prin acordul soţilor pe cale administrativă sau prin procedură notarială...375-378
§4. Divorţul din culpă 379-380
§5. Divorţul din cauza stării sănătăţii unui soţ....381
Secţiunea a 2-a. Efectele divorţului 382-404
§1. Data desfacerii căsătoriei....382
§2. Efectele divorţului cu privire la raporturile nepatrimoniale dintre soţi....383-384
§3. Efectele divorţului cu privire la raporturile patrimoniale dintre soţi....385-395
I. Efecte cu privire la regimul matrimonial 385-387
II. Dreptul la despăgubiri 388
III. Obligaţia de întreţinere între foştii soţi 389
IV. Prestaţia compensatorie 390-395
§4. Efectele divorţului cu privire la raporturile dintre părinţi şi copiii lor minori....396-404

Titlul III. Rudenia 405-482
Capitolul I. Dispoziţii generale 405-407
Capitolul II. Filiaţia 408-450
Secţiunea 1. Stabilirea filiaţiei 408-440
§1. Dispoziţii generale 408-413
§2. Prezumţia de paternitate 414
§3. Recunoaşterea copilului 415-420
§4. Acţiuni privind filiaţia 421-440
I. Contestarea filiaţiei 421
II. Acţiunea în stabilirea filiaţiei faţă de mamă 422-423
III. Acţiunea în stabilirea paternităţii din afara căsătoriei 424-428
IV. Acţiuni privind filiaţia faţă de tatăl din căsătorie 429-434
V. Dispoziţii comune privind acţiunile referitoare la filiaţie 435-440
Secţiunea a 2-a. Reproducerea umană asistată medical cu terţ donator 441-447
Secţiunea a 3-a. Situaţia legală a copilului 448-450
Capitolul III. Adopţia 451-482
Secţiunea 1. Dispoziţii generale 451-454
Secţiunea a 2-a. Condiţiile de fond ale adopţiei 455-468
§1. Persoanele care pot fi adoptate 455-458
§2. Persoanele care pot adopta 459-462
§3. Consimţământul la adopţie 463-468
Secţiunea a 3-a. Efectele adopţiei 469-474
Secţiunea a 4-a. Încetarea adopţiei 475-482
Titlul IV. Autoritatea părintească 483-512
Capitolul I. Dispoziţii generale 483-486
Capitolul II. Drepturile şi îndatoririle părinteşti 487-502
Capitolul III. Exercitarea autorităţii părinteşti 503-507
Capitolul IV. Decăderea din exerciţiul drepturilor părinteşti 508-512
Titlul V. Obligaţia de întreţinere 513-534
Capitolul I. Dispoziţii generale 513-515
Capitolul II. Persoanele între care există obligaţia de întreţinere şi ordinea în care aceasta se datorează 516-523
Capitolul III. Condiţiile obligaţiei de întreţinere 524-528
Capitolul IV. Stabilirea şi executarea obligaţiei de întreţinere 529-534

CARTEA A II-A
Despre familie[1]

TITLUL I
DISPOZIŢII GENERALE

Art. 258. Familia

(1) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora, precum şi pe dreptul şi îndatorirea părinților de a asigura creşterea şi educarea copiilor lor.

(2) Familia are dreptul la ocrotire din partea societății şi a statului.

(3) Statul este obligat să sprijine, prin măsuri economice şi sociale, încheierea căsătoriei, precum şi dezvoltarea şi consolidarea familiei.

(4) În sensul prezentului cod, prin ***soți*** se înțelege bărbatul şi femeia uniți prin căsătorie.

Bibliografie: ♦ Al. Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, Ed. Saeculum I.O., Bucureşti, 2001; ♦ D. Stăniloaie, *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. III, Bucureşti, 1978; ♦ M. Voinea, *Sociologia familiei*, Universitatea Bucureşti, 1993; Gh. Mihai, *Instituția familiei sub aspect sociologic*, în *Analele Universității din Timişoara*, nr.1-2/1995; ♦ Al. Bacaci, V. Dumitrache, C. Hageanu, *Dreptul familiei*, ediția a V-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2006; ♦ M. Banciu, *Dreptul familiei*, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 1998; ♦ T.R. Popescu, *Tratat de dreptul familiei*, vol. I, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1965; ♦ I. Albu, *Dreptul familiei*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1975; ♦ A. Ionaşcu, M. Mureşan, M. Costin şi V. Ursa, *Familia şi rolul ei în societatea socialistă*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975; ♦ Ph. Malaurie, H. Fulchiron, *La famille*, Defrénois, Paris, 2004; ♦ F. Debove, R. Salomon, T. Janville, *Droit de la famille*, Vuibert, Paris, 2012; ♦ Fr. Boulanger, *La vie familiale. Droits et libértés fundamentaux*, Dalloz, Paris, 1995; ♦ P. van Dijk, G.J.H. Hoof, *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights*, Kluwer Law International, The Haque, London, Boston, 1998.

Regl. ant.: C. fam. – art. 1.

Legislație conexă: ♦ art. 48 din Constituția României; ♦ Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei adoptată de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția nr. 34/180 din 18 decembrie 1979, ratificată de România prin D. nr. 342/1981; ♦ Convenția asupra cetățeniei femeii căsătorite, adoptată de Adunarea Generală a ONU la 29 ianuarie 1957, la care România a aderat prin D. nr. 339/1960.

Comentariu

1. Etimologic, termenul familie, provine din latinescul *familia* (*ae*), care înseamnă totalitatea membrilor dintr-o casă sau gintă (Al. Ciorănescu, *op. cit.*, p. 318).

Constituind unitatea grupală fundamentală a societăţii, familia şi problemele sale au reprezentat un obiectiv central de reflecţie şi analiză umană încă din cele mai străvechi timpuri. Iar de aproximativ un secol, ea focalizează şi atenţia mai multor discipline ştiinţifice – juridice, sociologice, economice, biologice –, acestea încercând să surprindă aspectele caracteristice fiecărui domeniu.

Pornind de la faptul că familia este o realitate sociologică şi juridică, tradiţional se face distincţie între noţiunea de familie în sens sociologic şi noţiunea de familie în sens juridic (cu

[1] Dispoziţiile tranzitorii şi de punere în aplicare a cărţii a II-a sunt cuprinse în art. 24 - 51 din L. nr. 71/2011.

înțelesul că noţiunea de familie poate fi abordată şi sub aspect moral-creştin, a se vedea D. Stăniloaie, *op. cit.*, pag. 180, citat în *Familia Creştină Azi*, Ed. Trinitas, Iaşi, 1995, pag. 27; potrivit acestui autor, familia este o instituţie de origine divină, constituită prin căsătorie, ale cărei caracteristici sunt: iubirea desăvârşită, comuniunea, unitatea şi egalitatea membrilor acesteia).

Privită sub aspect sociologic, familia poate fi definită ca o formă specifică de comunitate umană, formată dintr-un grup de persoane unite prin căsătorie, filiaţie sau rudenie, care se caracterizează prin comunitate de viaţă, de interese şi relaţii de întrajutorare (M. Voinea, *op. cit.*, p. 5 şi urm.; Gh. Mihai, *op. cit.*, p. 138-143).

Avându-se în vedere şi un alt aspect al relaţiilor de familie, s-a spus că aceasta este o realitate biologică, în sensul că, în cadrul ei, se realizează procreaţia, prin unirea biologică dintre bărbat şi femeie (Al. Bacaci, V. Dumitrache, C. Hageanu, *op. cit.*, p. 1).

În cadrul relaţiilor de familie, privite în sens sociologic, apar aspecte morale, fiziologice, psihologice şi economice care dau acestor relaţii un caracter de complexitate ce nu poate fi întâlnit la alte categorii de comunităţi umane (M. Banciu, *op. cit.*, p. 7).

În căutarea unei definiţii pentru noţiunea de familie, doctrina juridică a consacrat un spaţiu foarte larg. Astfel, cu titlu de exemplu:

– familia este principala formă de organizare a vieţii în comun a oamenilor legaţi prin căsătorie sau rudenie (T.R. Popescu, *op. cit.*, p. 17);

– familia este o realitate juridică generată de reglementările legale privitoare la familie (I. Albu, *op. cit.*, p. 7);

– familia desemnează grupul de persoane între care există drepturi şi obligaţii care izvorăsc din căsătorie, rudenie, precum şi din alte raporturi asimilate relaţiilor de familie (A. Ionaşcu, M. Mureşan, M. Costin şi V. Ursa, *op. cit.*, p.5).

În doctrina franceză s-a considerat că familia este legătură de viaţă şi de moarte, de viaţă mai mult decât de moarte, de viaţa liniştită mai mult decât de cea încărcată de dramatism. Ciclul unei vieţi armonioase se împlineşte în familie şi în perpetuarea acesteia: omul se naşte într-o familie, fondează o alta, care, mai târziu, se va dezvolta într-una nouă; omul moare în familia copiilor săi şi astfel cercul se închide (Ph. Malaurie, H. Fulchiron, *op. cit*, p. 5).

S-a spus că familia constituie, în pofida schimbării moravurilor şi a structurilor familiale, un centru de solidaritate unde afectivitatea, partajarea resurselor şi întrajutorarea se exprimă într-o manieră generală (F. Debove, R. Salomon, T. Janville, *op. cit.*, p. 27).

2. Familia de drept comun (în accepţiunea restrânsă), nucleară, este alcătuită din soţi şi din copiii lor minori. Acest conţinut se desprinde, în primul rând, din interpretarea dispoziţiilor art. 48 alin. (1) din Constituţie, care prevăd că fundamentul familiei este căsătoria liber consimţită dintre soţi, egalitatea acestora şi dreptul şi îndatorirea părinţilor de a asigura creşterea, educaţia şi instruirea copiilor. Acelaşi conţinut se deduce din dispoziţiile art. 258 Cod civil, care precizează că familia se întemeiază pe căsătoria liber consimţită dintre soţi, pe egalitatea acestora, precum şi pe dreptul şi îndatorirea părinţilor de a asigura creşterea şi educarea copiilor lor, precum şi din dispoziţiile art. 4 lit. b) din Legea 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului (republicată în M. Of. nr. 159 din 5 martie 2014) şi art. 2 lit. j) din Legea 273/2004 privind regimul juridic al adopţiei, care au în vedere părinţii şi copiii acestora (republicată în M. Of. 259 din 19 aprilie 2012, cu modificările ulterioare).

Dreptul la ocrotirea vieţii familiale din partea autorităţilor publice este consacrat prin art. 26 alin. (1) din Constituţia României. Totodată, statul este obligat, prin măsuri economice şi sociale, să sprijine încheierea căsătoriei, precum şi dezvoltarea şi consolidarea familiei.

3. Alin. (4) al textului analizat prevede că, în sensul Codului civil, prin soţi se înţelege bărbatul şi femeia uniţi prin căsătorie.

Diferenţierea sexuală a soţilor constituie o condiţie de fond pentru încheierea valabilă a căsătoriei, întrucât unul dintre principalele scopuri ale căsătoriei este procreaţia.